

U biblioteci »Povijesna istraživanja«, objavila je »Školska knjiga« djelo »Osmansko Carstvo« (naslov izvornika: Das osmanische Reich, Grundlinien seiner Geschichte, wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1985) iskazanog orientaliste i turkologa dr. Josefa Matuza (Budimpešta, 1925.), profesora na Sveučilištu Freiburg im Breisgau (Njemačka), autora niza studija i nekoliko knjiga iz povijesti Osmanskog Carstva (posebno institucije, gospodarstvo i društvo) i turskih naroda izvan Turske.

Ova knjiga, prema autorovoj zamisli, treba poslužiti kao prvi uvod islamistima pred usavršavanjem, zatim - kao opća orijentacija - neorijentalistima zainteresiranim za povijest, pri čemu se ne pretpostavlja predznanje.

Nastanak, uspon i propadnje Osmanskog Carstva do vremena Turske Republike tema su ove knjige. Osim političke povijesti, velika se vrijednost pridaje predstavljanju društvenog i gospodarskog razvitka, a također vjere i duhovnog nastrojenja islama. Međutim, izostao je opširniji osvrt na druge kulturno-povijesne probleme, koji su obrađeni samo uzgred, toliko koliko su važni za spomenuta pitanja.

Nakon autorova predgovora (str. 7), u kojemu definira temu i ukratko obrazlaže zamisli, kao i nakanu knjige, slijedi jedanaest poglavlja, jasnih i nedvosmislenih naslova i podnaslova, koji dovoljno kazuju o tekstualnom dijelu pojedinih odjeljaka ove studije: I. poglavlje (str. 9-13) Uvod (1. Turski svijet, Turska, Osmansko Carstvo, 2. Islam), II. poglavlje (str. 14-16) Počeci povijesti Turaka, III. Poglavlje (str. 17-23) Doba Seldžuka (1. Veliki Seldžuci i anadolski Seldžuci, 2. Maloazijski emirati), IV. poglavlje (str. 24-36) Nastanak i počeci Osmanske države (1. Prethodnici Osmanove dinastije, 2. Od emirata do sultanata, 3. Timur, Privremeni raspad Osmanske države), V. poglavlje (str. 37-57) Osmanska velika sila (1. Konsolidiranje Osmanske države, 2. Od lokalne do velike sile, 3. Od sultanata do halifata), VI. poglavlje (str. 58-75) Država i društvo u vrijeme procvata Osmanskog Carstva (1. Država, sultan, središnja uprava, 2. Teritorijalna uprava, 3. Vojska, 4. Privreda i društvo), VII. poglavlje (str. 76-104) Osmansko Carstvo svjetska sila (1. Era Sulejmana Veličanstvenog, 2. Početak propadanja, 3. Zaoštavanje krize krajem 16. stoljeća, 4. Veliki ustanak Celalija), VIII. poglavlje (str. 105-129) Propadanje Osmanskog Carstva (1. Razdoblje vladavine žena, 2. Pokušaj konsolidacije pod vezirima obitelji Köprülü, 3. Poraz pod Bećom 1683. i njegove posljedice, 4. Doba Tulipana, 5. Gubitak položaja velike sile), IX. poglavlje (str. 130-152) Doba reforme (1. Reforma vojske, uklanjanje feudalne anarhije i kraj timarskog uređenja, 2. Novi poredak (tanzimat), 3. Ustav iz 1876. godine, 4. Berlinski kongres i Abdülhamitova samovlada, 5. Državni bankrot), X. poglavlje (str. 153-159) Mladoturci (1. Počeci Mladoturkog pokreta, 2. Mladoturci na vlasti, 3. Rat za Tripolitaniju i Balkanski ratovi), XI. poglavlje (str. 160-169) Propast Osmanskog Carstva (1. Osmansko Carstvo u prvom svjetskom ratu, 2. Kraj Osmanskog sultanata-počeci nove Turske).

Osnovni tekst znatno nadopunjuju, obogaćuju i omogućuju lakše i brže snalaženje iscrpni prilozi: ilustracije (/1-28/, među stranama 96-97), tabelarni prikazi, rodoslovlje Osmanskih sultana (str. 170-171), karte (str. 172-180), kronološki pregled (str. 181-196), popis najvažnijih anadolskih emirata (str. 197) i stručni izrazi uz povijest Osmanskog Carstva (str. 198-203). Slijedi tematsko kazalo (str. 204), kazalo osobnih imena (str. 205-209), kazalo toponima, zemalja, naroda i zemljopisnih pojmova (str. 210-215). Odabrana bibliografija (str. 216-219), donosi radove, prvenstveno na njemačkome, engleskome i francuskome jeziku. Turska su djela uključena samo ondje gdje nedostaje pandan određenim temama na zapadnoeuropskim jezicima. Uglavnom su to radovi što donose bibliografije koje upućuju na druge radove, te ova bibliografija može i treba poslužiti kao prva pomoć u snalaženju.

Na kraju se nalazi napomena prevodioca (str. 220-221) Nenada Moačanina. Prevodjenje ovakvog djela zahtijeva, osim poznavanja jezika, i stručnu spremu iz bliskog, ili bolje, istog područja kojim se bavi autor knjige jer se tako može izbjeći većina, a ponekad i gotovo svi propusti i nesporazumi, koji su inače neizbježni. Neki su zahvati prevodioca bili nužni zbog nastojanja da tekst učini pristupačnijim što širem krugu čitalaca, a da se ujedno prijevod ne ogriješi o duh i slovo izvornika.

Uza sve, knjiga je pisana iz perspektive »Saraja i Porte« što za našu historiografiju, a napose šire čitateljstvo znači drukčiji realitet gledanja na ovu temu.

Vladimir Geiger

UDK 949.75

ISSN 0353-295X

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ZAVOD ZA HRVATSKU POVLJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

R A D O V I

VOL. 26

Z A G R E B

1993.

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR:

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Za izdavača
Ivo Goldstein

Priprema za tisak
Hrvoje Stančić

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Krčka ul. 1

Časopis izlazi jednom godišnje.

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti i tehnologije.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu fizičku i tehničku kulturu R Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije R Hrvatske pod br. UP-547/2-84-1984.